

Politiska bref. Den 12 november 1891.

Vardagstryck

National Library
of Sweden

Den 12 November 1891.

Tullregeringen och försvaret.

Ubi plura nit . . ., nej det är sant, hr statsministerns patenterade svenskhets och höga fosterlandskärlek tillåter honom ej att känna något främmande språk, och därför fick han ju i sin ängslan det höga rådet att liksom företrädaren »tala svenska» — med alla utlänningar. Så böra vi ock göra till honom. Kunde vi, så skulle vi gerna härma det Roslagska målet, de trollmäktiga tonfall som ljuda i de solens länder, dem han — en ny Alexander — på sin ännu ofullbordade färd österut har eröfrat och lagt under inbringande qvarnstenars press.

Således repetera vi på svenska hvad Horatius sade på latin, att »der mycket är vackert i sången, der vill jag ej taga anstöt af ett eller annat fel».

Om detta ej är mer än billigt mot poeter, så är det t. o. m. icke nog mot regeringskonstnärer. Från dem får man vanligen nöja sig med, att *något* är vackert, och vi skulle ej vara obenägna att än ytterligare sätta ned pretentionerna å de statsmän å 11 kronor 58 öre för halftjoget, som nu kring h. m:t konungens rådsbord lefva och dö på den oförändrade Augsburgiska bekännelsen och Upsala mötes beslut af år 1593.

Men när *intet* är vackert, utan allt bär slöhetens vansklighetsprägel, så fins ej anledning till skonsamhet.

Tillförene hafva väl alltför många och grava anmärkningar varit på sin plats rörande det missbruk, vi nu skola tala litet om; men då har ock någon motvigt funnits. Nu har missbruket nått en höjd, som man förut knappast befarat — och i den andra vågskålen fins platt ingenting. Vårt ämne för dagen denna och nästa gång, nära sammanhängande med det som yttrades i nästföregående artikel, är

4.

Hof-militarism.

Det långvariga fredstillstånd, vårt land åtnjutit, har varit en utomordentligt gynsam atmosfär för utvecklingen af hofmilitarismens bakterier. När man ofta med klagan och bittra förebräelser; med beskylldningar för egoism och bristande fosterlandskärlek omtalar »nationens» likgiltighet för sitt försvar, det ringa allvaret i riksdagens förhandlingar derom, den krigsiggripande farliga tron, att vi aldrig behöfva komma i krig, om vi ej sjelfva i brottslig dårskap utmana faran — hvem är det då, som det moraliska ansvaret rätteligen i främsta rummet drabbar? Hvem, om icke dem, som just gifvit föredömet af brist på allvar, som lekt och leka med försvarsangelägenheterna, som ännu i detta ögonblick — då vår verldsdel står krigsrustad som aldrig förr, och då en skräck börjar gripa folken såsom när man mot år 1000 väntade världens förstörelse — fortfarande bete sig så, som vore det just deras önskan och uppgift att i svenska mäns och kvinnors sinnen inskräpa så fast, att den till slut må varda outrotelig, den öfvertygelsen, att de tretio millioner kronor som, indelningsverkets kostnad oberäknad, det svenska folket i år betalar för sitt försvar, gifvas ut icke för att i farans stund värna land och rike, utan för att i fredens ro upprätthålla hofrefnaden och kungadömet teaterglans?

* * *

En af Tysklands namnkunnigaste statsvetenskapsmän har skrivit några betraktelser öfver *furstarnes soldatrock*, som torde förtjena den ärade läsarens uppmärksamhet.

Det har, säger han, blifvit nästan allmän sed, att de regerande furstarne och alla prinsar af deras hof regelbundet gå i militärisk

uniform, när de uppträda offentligt, äfven om anledningen är aldrig så »borgerlig och fredlig». Bruket är icke mycket gammalt; det synes först hafva uppkommit i det preussiska konungahuset och derifrån fortplantat sig till Ryssland; mest verkade dock den store soldatkejsarens exempel, hvilken aldrig var annorlunda klädd. Det får nu ock medgifvas att den n. v. borgerliga dräkten, särskildt i sin festliga form (den svarta fracken), är oskön. Emellertid har furstens ständiga uppträdande som soldat en dubbel dålig verkan. Dels främjar det »denna lek med soldatväsendet, som onödigtvis kostar tid och pengar»; dels befäster det den meningen, att hären är regentverksamhetens väsentligaste, om ej enda föremål. Hela den öfriga förvaltningen visar sig som någonting för statschefen främmande, om ej rentaf honom ovärdigt; han uppträder som krigare, ej som »skrifvare». Väl må vara i sin ordning, att han eger någon insikt i militära ting, och han bör kunna bära soldatdräkten* för att ej göra sig löjlig, om han en gång, *in Schimpf oder Ernst*, uppträder som högste befälhafvare. Men hans hufvudsakliga uppgift är dock sannerligen ej den militäriska. Det kan ej anses för blott en tillfällighet, att i England det hvarken är sed eller skulle af den allmänna meningen fålas, om statschefen visade sig i soldatrock, derest han icke väsentligen företager en militärisk handling, eller han funnit sig böra vid en festlighet påtaga soldatrocken såsom sin vackeraste dräkt. Der hvilas statsmakten och furstens makt vida mer på lagarne och den borgerliga ordningen, än på hären; så visar sig saken ock i det yttre. — Man har vant sig af att i fursten se »landets främste adelsman», man har insett att han intager en ställning utom och öfver alla särskilda klasser; »det vore på tiden att inse att han lika litet är officer». Och är den vanliga borgerliga dräkten icke nog vacker, så vore det väl icke allt för konstigt att afhjelpa denna olägenhet, och det på ett sådant sätt att tillochmed fåfångan skulle finna sin räkning dervid.

Till dessa allmänna betraktelser må läggas ett par ord från särskildt svensk synpunkt.

Konungen är domare. »Hans domsrätt», säger Regeringsformen, utöfvas af minst 12, högst 18 lagkunnige män, som kallas justitieråd; och han eger 2 röster i de mål, hvilkas föredragning och afgörande han finner för godt att i h. domstolen öfvervara. Hvarföre skulle då ej, om icke en vanlig justitierådsuniform, så åtminstone en idealiserad sådan, vara minst lika lämplig som en generals- eller amiralsuniform?

Mången torde tycka, att den presterliga dräkten snarare bör koinna i åtanke, och detta ej af särskild hänsyn till det n. v. tullpreststyret, utan af vida mera allmängiltiga skäl. Enligt kyrkolagens 10 kap. 1 § har konungen fått sig af *Gudi* uppsikt öfver svenska kyrkan, hennes vård och försvar sig anförtrodda. Deremot har han, som vi veta, fått högsta befälet öfver krigsmakten till lands och vatten icke af Gud, utan af *svenska folket* genom regeringsformens § 14. Denna betraktelse saknar ej sin vikt. Och, hvad den estetiska sidan af saken angår, betvifla vi ej att t. o. m. en konung skulle taga sig mycket bra ut i kaftan i hvardagslag, och att han vid högtidliga tillfällen skulle *mit Anstand und Würde* bära kåpan och, jemte kronans, äfven korsets tyngd.

Sven Nilsson i Efveröd.

Senaste »politiska bref» var i det närmaste expedieradt, när den sorgliga underrättelsen ankom om hans plötsliga fränfalle. Den minnesruna, som under andra förhållanden icke skulle hafva utblifvit, torde nu i stället komma att föredragas vid landtmannapartiets första sammankomst under nästa riksdag. För denna gång må dock en episod ur den bortgångnes politiska lif här meddelas:

Det var den 12 December 1890. Några politiska vänner voro samlade, inför hvilka Sven Nilsson med lifliga färger beskref, huru han samma dag för *andra*

* Presidenten Carnot bär den ej och behöfver ej ens kunna bära den, för att hela världen skall i hans person respektera Frankrikes makt och glans.

gången gifvit dåvarande statsministern ett bestämdt nej på hans erbjudande af vice talmansbefattningen i Andra kammaren. »Du slipper nog inte med detta, skall du få se; i morgon kallas du till kungen», yttrade skämtsamt en af kamraterna. — »Åh, tusan heller, jag har gifvit svar *en* gång, och mera måtte väl icke behöfvas», menade Sven, tvärsäker som alltid. »Vi få väl se», invände den skeptiske vännen.

Och hvad hände? Då Sven sent på aftonen kom till sin bostad, möter honom en kallelse till audiens kl. 10 följande dag. Här var icke annat att göra än att ikläda sig »lejonhuden», den skånska korttröjan med det gröna bandet. Men innan Sven gick, sände han till en af gårdagens vänner en biljett, innehållande endast dessa ord: »nu går jag till kungen; var viss att jag står fast; vi råkas i middag!»

Kort före den utsatta mötestiden, möttes de båda vännerna ånyo: Sven, trygg och frimodig som vanligt, den andre ängsligt och nyfikt spörjande: »hur är det med nåden eller — onåden?» — »Bra», förklarade Sven, »vi skildes som vänner och de sista orden, som ställdes till mig, innehöllo en uppmaning att icke glömma underrätta *mina* vänner, att, som orden föllo sig, *jag sjelf* har bjudit dig platsen». Och, tillade Sven, »jag är nöjd och glad att ha kunnat motstå den svåra frestelsen».

Middagen förflöt under skämt och glam, men plötsligt blef Sven helt allvarsam och öfverlemnade ett papper: »här har jag i hast upptecknat hvad jag i dag har sagt; behåll detta och gör deraf det bruk som du finner lämpligt; jag litar nu som alltid på din urskillning och din vänskap».

Samma afton reste Sven till sitt hem, nöjd och belåten med sin dag och sitt — nej. Att denna belåtenhet jemväl delades af hans kamrater, derom vittnade bäst det enhälliga bifall, som vid landtmannapartiets första sammankomst i vint-ras beledsagade den hyllning, hvilken då särskildt egnades Sven Nilsson just i anledning af hans talmansafsägelse.

* * *

Ett icke ringa antal *vänner* från Andra kammaren sände till Sven Nilssons begrafning en krans, å hvars band i svenska färger lästes ett *minnes-* och *framtidslöfte* af detta innehåll: »det du med ädel håg och dugande kraft har verkat för, skola efterlevande troget värda och främja».

* * *

Man har redan på åtskilliga håll bemödat sig att utforska, hvem som kan anses blifva Sven Nilssons efterträdare såsom s. k. ledare för *landtmannapartiet*. Det borde icke behöfva erinras, hvad för öfrigt redan i en större hufvudstadstidning blifvit framhållet, att, trots de betydande och kännbara förluster partiet på senare tiden lidit, detta parti, hvilket aldrig erkänt något officiellt ledareskap, likväl icke skall sakna män, som, när det gäller, med ära skola föra dess runor.

Vid partiets första riksdagssammankomst välja närvarande medlemmar med slutna sedlar sitt förvaltningsutskott eller »niomannaråd», i regeln bestående af partiets bästa män från landets olika delar. Detta råd utser sedermera inom sig sin ordförande, och man kan vara förvissad derom att till detta viktiga förtroendeuppdrag utses just *den* af de nio, hvilken ur de flesta synpunkter anses vara den mest lämplige. Vill man nu anse denne ordförande såsom partiets ledare, kan det ju ega ett visst berättigande; men äfven andra omständigheter kunna inverka på hans blifvande ställning inom partiet, kammaren och riksdagen. Så mycket är dock säkert, att innehafvaren af nämnda ord-förandeplats hvarken är *predestinerad* eller — *oafsättlig*.

